

Prečo rastú ceny priemyselných hnojív?

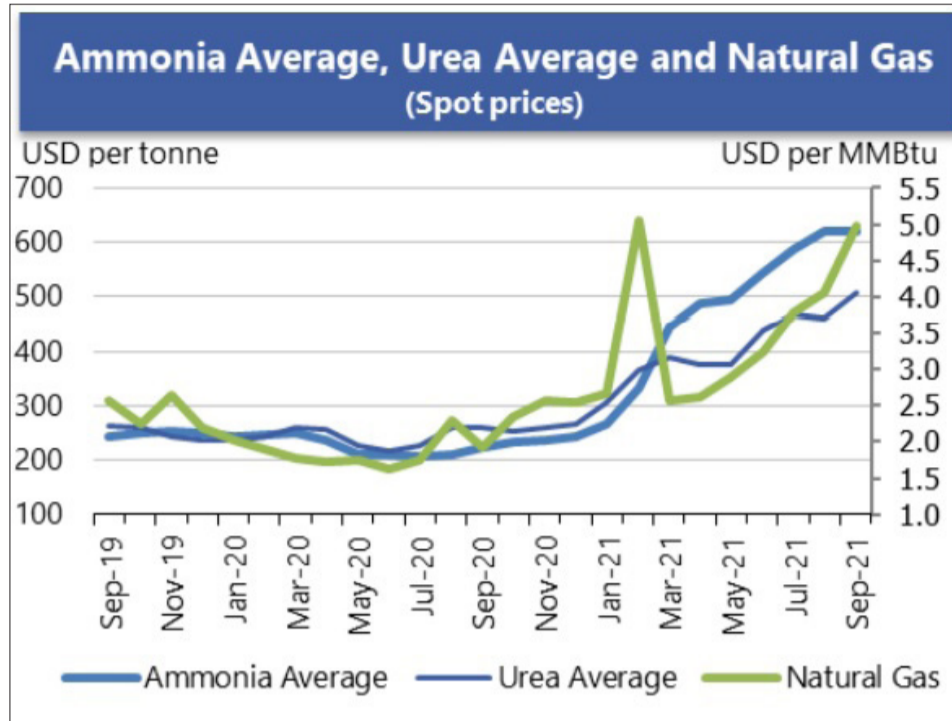
Aktuálna situácia na svetovom trhu so základnými komoditami je bezprecedentná. Môžu súvisieť rastúce ceny rastlinných komodít s cenami zdrojov energie?

Od začiatku roka 2021 sledujeme rast cien rôznych tovarov. Najcitlivejšie ľudia vnímajú vyššie ceny potravín, ktoré výrobcovia zdôvodňujú vyššími cenami obilnín a olejnin. Pre rast cien zrnín by ste však márne hľadali racionálnu príčinu v horšej produkcii. Podľa oficiálnych štatistík FAO, či IGC je svetová produkcia zrnín v tomto pestovateľskom roku mimoriadne dobrá, dokonca vyššia ako vlani. Svetové zásoby zrnín sa držia na historických maximách. Napriek tomu je cena pšenice potravinárskej vysokej kvality na parížskej burze MATIF 290 Eur/t (platí pre XII. 2021) a kukurica sa na burze v Chicagu predáva za 561 USD/t (t.j. 179 Eur/t, platí pre XII. 2021).

Rastú aj ceny pohonných látok a zdrojov energie. Cena ropy sa v priebehu roka zdvojnásobila, zo 42 na 83 USD za barel. Podobne, na jeseň začala rásť aj cena zemného plynu. Ten je tiež hlavnou zložkou pri výrobe močoviny, čo je jednak aditívum AdBlue pre naftové motory, ale tiež súčasť niektorých priemyselných hnojív. Lenže ceny hnojív rastú už takmer rok, nezávisle od ceny plynu. Čo všetko spôsobuje takýto vývoj cien? Do zoznamu vplyvov pribúdajú nové, ktoré vyvolávajú nestabilitu: hlavne dostupnosť medzinárodnej dopravy, vplyv pandémie Covid-19 na ľudské zdroje, či špekulatívne obchody. Ale možno sa nájdú aj ďalšie...

Keď sa obzrieme za minulým rokom, po historickom prepade cien ropy začiatkom

Priemerná SPOT cena amoniaku (Ammonia), močoviny (Urea) v USD na tonu a zemného plynu (Natural Gas) v USD na MMBtu (mil. Brit. teplot. jednotiek); zdroj: AMIS Monitor, október 2021

roku 2020 a poklese objemu potravinového reťazca vo svete na 70 – 75 %, tak súčasná situácia provokuje k domnienke, že sa svetoví hráči snažia nahradiť si finančné straty. Po obnove ekonomík v EÚ, USA aj Číne, postupne rastie dopyt. Zrejme chvíľu potrvá, kým sa spomalené kolesá svetového obchodu zasa roztočia a ustáli sa tak rozvlnená hladina cien hlavných komodít. A potraviny, ako produkty dennej spotreby, tomu majú zrejme pomôcť.

Príčiny rastu priemyselných hnojív

Podľa FAO-AMIS (Organizácia pre výživu a poľnohospodárstvo – Systém informácií o poľnohospodárskych trhoch) sa cena zemného plynu rapídne zvýšila z dôvodu narušenia dodávok z Mexického zálivu v Spojených štátoch a tiež jeho niž-

ších zásob v Európe. Tu sa kvôli horúčavám v lete zvýšila jeho spotreba pre potrebu chladenia, ako aj spomalenie dodávok veternej energie.

Podľa FAO-AMIS na ceny dusíkatých umelých hnojív v EÚ negatívne vplyvajú:

- vyššie ceny zemného plynu,
- pozastavenie vývozov močoviny z niektorých krajín (Egypt, Pakistan),
- nižšie dodávky do Európy pre rastúci dopyt z krajín Ázie,
- prudký nárast nákladov na námornú prepravu,
- pokles výmenného kurzu eura k doláru, ktorý predražuje dovozy do EÚ,
- dovozné poplatky (6,5 %) a antidumpingové clá na dovoz dusíkatých hnojív od tradičných výrobcov z USA, Ruska a Trinidadu & Tobaga do Európskej únie.

Niektoré spoločnosti (Yara, Borealis, BASF, ale aj Duslo Šaľa) už oznámili pozastavenie výroby dusíka/močoviny kvôli rastúcim cenám zemného plynu. To narušuje obchodné vzťahy medzi predajcami hnojív a farmármi a môže znížiť produkciu v budúcom roku, predovšetkým obsah bielkovín (dusíkatých látok) v ozimnej pšenici.

Absorbujeme rast cien?

Pestovatelia zrnín sa z očakávaní dobrého príjmu z predaja úrody roku 2021 netešili dlho. Po prvotnom nadšení prišlo vytriezvenie, keď sa začali zvyšovať aj ceny vstupov do výroby. Európska Komisia však verí, že s tohtoročnými vo všeobecnosti dobrými úrodami a vysokými cenami komodít, by pestovatelia plodín v Európe mali byť schopní „absorbovať“ aj nárast cien vstupov. Výslovila to v rámci „Krátkodobého výhľadu“, ktorý začiatkom októbra 2021 zverejnilo Generálne riadi-

telstvo EK pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (DG AGRI).

Komisia vo výhlade dokladuje takmer zdvojnásobenie ceny hnojív v priebehu roka (Svetová banka: Index hnojív pre september 2021 je 77 % nad Indexom pre september 2020). Od začiatku roka totiž rapídne stúpajú ceny priemyselných hnojív, hlavne tých s obsahom dusíka, čo očividne nespôsobil iba nárast cien zemného plynu v ostatných jesenných týždňoch.

Na Slovensku predajcovia hnojív zvýšili ceny za ostatných desať mesiacov dokonca dvojnásobne.

Problém je, že ceny hlavných rastlinných komodít nerástli takým istým podielom, a živočíšne komodity dokonca klesali na cene.

Ceny rastlinných komodít

Na európskej úrovni je medziročný rozdiel v cenách pšenice a kukurice asi 30 – 40 %. Napríklad pšenica potravinárska 1. tíedy kvality sa vo francúzskom prístave Rouen k 29. 10. 2020 predávala za 207 Eur/t, kým k 28. 10. 2021 za 289 Eur/t. Pšenica krmná mala v Ham-

burgu na konci októbra 2021 cenu 270 Eur/t (X. 2020: 175 Eur/t) a v Rotterdame 284 Eur/t (X. 2020: 217 Eur/t). Pšenica tvrdá mala ku koncu októbra 2021 v Španielsku a Taliansku cenu asi 540 Eur/t (X. 2020: 260 – 290 Eur/t).

Kukurica vo francúzskom prístave Bordeaux mala k 29. 10. 2020 cenu 196 Eur/t (dodané do prístavu), no rok na to je cena už 279 Eur/t. V rumunskom prístave Konstanca sa cena kukurice (fob) na konci októbra 2021 pohybovala nad 193 Eur/t a v Rotterdame na úrovni 280 Eur/t. Bezprecedentne stúpili aj ceny krmného jačmeňa, ktorý sa vo francúzskom prístave Rouen predáva na konci októbra 2021 za 254 Eur/t, kým pred rokom bola cena 199 Eur/t. Tento vývoj cien zrnín pre výrobu krmných zmesí nie sú dobrou správou pre chovateľov hospodárskych zvierat.

Ceny na Slovensku

Na Slovensku je obvykle cena zrnín oproti cene na parížskej burze MATIF znížená o asi 30 Eur/t (po odrátaní ceny za dopravu a poistenie). U nás bol medziročný nárast cien obilnín na úrovni 43 – 53 % pri pšenici, 46 – 64 % u krmnom obilí a až 69 – 72 % pri kukurici. Pozoruhodný je aj rozdiel pri jačmeni sladovníckom, keď tohtoročná cena na voľnom trhu je o 30 – 57 % vyššia ako bola vlani zmluvná cena.

Cena repky olejnej na Slovensku (burza KBB) bola v októbri minulého roka 371 Eur/t, no tento rok dosiahla cenu 516 Eur/t (platí pre XII. 2021). Rozdiel cien je 40 %. Repka na burze MATIF v Paríži prekonala asi všetky očakávania, keď sa koncom tohto októbra predávala za 700,00 Eur/t (platí pre XI. 2021), kým pred rokom bola jej cena 379,50 Eur/t, čo je medziročný rozdiel takmer 85 %.

Čo možno očakávať?

Vyššie ceny priemyselných hnojív spôsobovali

problémy už pri zakladaní úrody pre rok 2022. Môžu spôsobiť zníženie úrody ozimín, hlavne ozimnej pšenice. Ak jej pestovatelia nedodajú dostatočné množstvo výživných látok, nemusí dosiahnuť požadovanú potravinársku kvalitu, ani splniť medzinárodné obchodné štandardy pre vývoz.

Poľnohospodári v Európe sa tiež môžu preorientovať na plodiny s nižšími požiadavkami na dusíkaté hnojenie, ako je slnečnica, cukrová repa, či zemiaky. No aj tu už počuť avízo dodávateľov na zvyšovanie cien osív jarín o 7 až 12 %. Pre jarný osev sa tiež dá očakávať zvýšenie cien chemických ochranných látok o 5 %, a to už na prelome rokov. Agronómia tak zrejme budú musieť zvažovať aj možnosti pre zelené hnojenie, či iné alternatívy s kalkulačkou v ruke, hoci najviac by si asi priali mať krištálovú guľu.

Samostatnou kapitolou sú ceny živočíšnych komodít, ktoré v ostatných mesiacoch nepochopiteľne v celej Európe klesajú. Napríklad kilo bravčového mäsa sa predáva za 0,95 eura v živej hmotnosti, čo núti chovateľov ošipovaných zaoberať sa existenčnou otázkou „chovať, či nechovať?“. Už dnes im totiž chýba v tržbách 0,25 – 0,30 eura za kilogram (v medziročnom porovnaní predajnej ceny za obdobie I. – X.). A ceny krmných zmesí, ako aj sójové a repkové šroty, momentálne opäť zvyšujú chovateľom náklady.

Očakávané podpory pre poľnohospodársku výrobu sú iba tenkým vankúšom, pokiaľ sa výrobné podniky nedokážu prikrýť dostatočnou perinou príjmov z podnikateľskej činnosti. Ak bublina umelo nafúknutých cien vstupov čoskoro nepraskne, zrejme prežijú len také podniky, ktoré majú vytvorené zásoby, alebo dostatočnú finančnú rezervu. Mimořadný význam nadobúda aj správne nastavený výrobný program s tvorbou pridanej hodnoty.

VLADIMÍRA DEBNÁROVÁ
Združenie pestovateľov obilnín

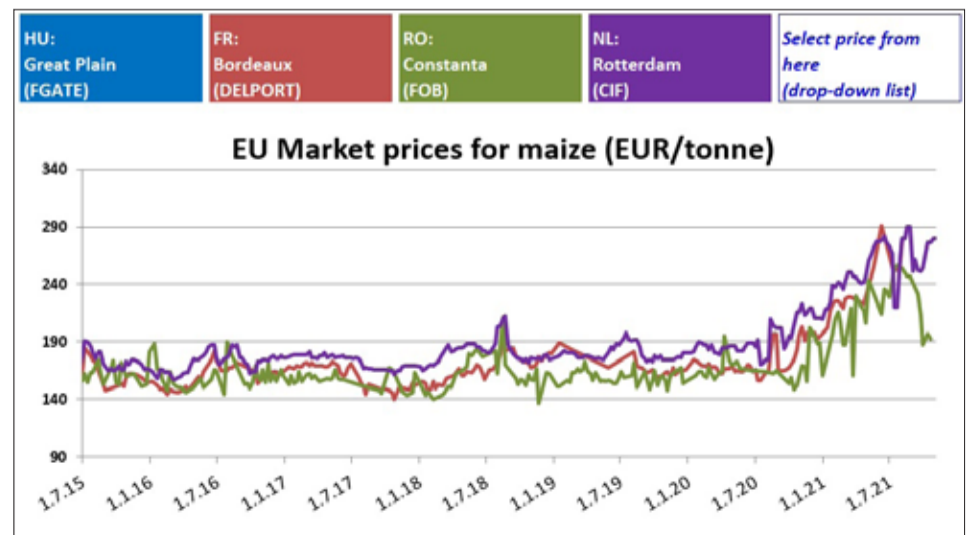
Na Slovensku predajcovia hnojív zvýšili ceny za ostatných desať mesiacov dokonca dvojnásobne

ceny hnojív v SR	január 2021	október 2021	rozdiel [%]
LAV liadok amónno-vápenatý	170 – 195	650	330 %
DAM kvapalnú dusíkaté hnojivo	185 – 200	680	340 %
NPK (15:15:15) zmes dusík-fosfor-draslík	295 – 305	600	200 %
DASA 26-13 dusičnan + síran amónny	190 – 225	680	330 %
Močovina 46 dusíkaté hnojivo	280-350	880	250 %
AMOFOS 18-46 fosforečné hnojivo	380-430	700	160 %
Draselná soľ draselné hnojivo	300	530	177 %

Ceny komodít v SR

ceny komodít v SR	november 2020	november 2021	rozdiel [%]
pšenica potravinárska	140 – 165	200 – 245	43 – 50 %
pšenica krmná	130 – 150	190 – 230	46 – 53 %
jačmeň sladovnícky	140 – 185	220 – 240	30 – 57 %
jačmeň krmný	130 – 140	190 – 230	46 – 64 %
kukurica na zrno	130 – 145	220 – 250	69 – 72 %

Zdroj: zisťovanie Združenia pestovateľov obilnín.

Vývoj trhovej ceny kukurice v EÚ (Eur/t). Legenda: červená línia: Bordeaux, Francúzsko (dodané do prístavu), zelená línia: Konstanca, Rumunsko (FOB), fialová línia: Rotterdam (CIF); zdroj: Európska Komisia